

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Н. А. ЖОВТА,
здобувач вищої освіти групи Б 3/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ

Анотація: Досліджено ключові аспекти обліку основних засобів. Визначено пріоритетні напрями наближення бухгалтерського та податкового обліку. Узагальнено нормативно-правову базу обліку основних засобів у податковому та бухгалтерському обліках.

Ключові слова: основні засоби, податковий облік, бухгалтерський облік, амортизація, облік.

Annotation: The key aspects of the main parameters have been reported. The priority is given directly to the accountancy and tax payments. Regulatory legal base has been published for the main resources from the tax and accounting areas.

Key words: basic, flexible, accounting, amortization.

У сучасних умовах господарювання у підприємств існує необхідність висвітлення інформації про результати здійснення своєї діяльності, суттєвою частиною якої є інформація про стан активів підприємства, зокрема, основних засобів. На підприємстві основні засоби, зазвичай, займають головну частину активів та мають неабиякий вплив на показники діяльності. Суб'єкти господарювання одночасно ведуть бухгалтерський та податковий облік, які мають деякі відмінності. Розв'язання цієї проблеми дасть змогу уникнути неузгодженостей при визначенні первісної, залишкової та ліквідаційної вартості основних засобів, нарахуванні їх амортизації, визначення бази оподаткування при здійсненні операцій з основними засобами тощо.

Проблеми бухгалтерського та податкового обліку основних засобів було досліджено у наукових працях багатьох вчених, зокрема: Ф. Бутинця, М. Білухи, Т. Мельника, В. Медведєва, О. Кирилюк, О. Водоп'янова [1]. Результати їх досліджень мають велике значення для розвитку теорії та практики бухгалтерського та податкового обліку. Однак проблеми розбіжностей бухгалтерського та податкового обліку основних засобів залишаються недостатньо вирішеними.

Залежно від виду діяльності встановлюється необхідна кількість основних засобів, визначається рівень їх оновлення та ступінь зносу. Протягом певного часу основні засоби використовуються на підприємстві, тому існує необхідність відображення в обліку операцій з їх надходження, переоцінки, ремонту, вибуття.

Основними нормативно-правовими актами, які регламентують бухгалтерський та податковий облік основних засобів, є :

- Податковий Кодекс України (далі – ПКУ), який встановлює правила обліку основних засобів з метою оподаткування діяльності підприємства [4];

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що встановлює загальні правила ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [2];

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі – П(С)БО 7), що встановлює в бухгалтерському обліку правила визнання та оцінки основних засобів, їх переоцінки, нарахування амортизації, відображення витрат на ремонт тощо [5];

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [3].

Відповідно до п.п.14.1.138 ПКУ (з останніми змінами від 16.01.2020 р.) основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [4].

У П(С)БО 7 визначено, що основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [5].

Отже, наведені вище визначення вказують на деякі відмінності між визначеннями поняття «основні засоби» в даних законодавчо-нормативних документах. Так, в П(С)БО 7 на відміну від ПКУ не вказано, яку саме вартість повинен мати основний засіб. Для того, щоб не виникло проблем з ідентифікацією активу як основного засобу, потрібно звертатися до податкового законодавства, яке доповнює стандарти бухгалтерського обліку.

Амортизація основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) нараховується із застосуванням таких методів: прямолінійного, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивного, виробничого. Метод амортизації обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання. При цьому прямолінійний і виробничий методи дозволено застосовувати до всіх груп, а інші три методи амортизації можуть бути використані тільки для певних груп основних засобів. Необхідно зазначити, що розрахунок за допомогою виробничого методу не передбачений у податковому обліку [6].

Як зазначено в П(С)БО 7, строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або коли з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг) [5].

Під час визначення строку корисного використання слід ураховувати очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його

потужності або продуктивності; фізичний та моральний знос, що передбачається; правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори [3].

Таким чином, зміни в податковому законодавстві значно підвищили рівень гармонізації бухгалтерського та податкового обліку. Наявність майже однотипної класифікації основних засобів, ідентичність методів нарахування амортизації (за винятком виробничого методу, що не передбачений у податковому обліку), правила визначення залишкової вартості, а також визначення витрат на ремонт і поліпшення свідчить про наближення правил в цих системах обліку.

Література:

1. Водоп'янова О. Зміни в обліку ОЗ. URL : <http://online.dtkk.ua/Book/«ДК»%20№03-2015.epub/navPoint-10> (дата звернення 01.10.2020).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-ХІІ (зі змінами і доповненнями). URL: www.rada.gov.ua (дата звернення 01.10.2020).
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. Наказ Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 р. №561. URL: [www.https://zakon.help/law/561/](https://zakon.help/law/561/) (дата звернення 01.10.2020).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-17 (із змінами і доповненнями станом на 01 серпня 2020 року). URL :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 01.10.2020).
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. за № 288/4509 (із змінами та доповненнями). URL: www.minfin.gov.ua. (дата звернення 01.10.2020).
6. Полторак А. С., Головка М. Й. Міжнародні тенденції податкових трансформацій в умовах фіскальної децентралізації. *Економіка і управління*. 2017. № 2 (74). С. 90-99.

**Науковий керівник – Полторак Анастасія Сергіївна,
д-р екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування, МНАУ**